
title: aliases: [] version: v04 last_updated: YYYY-MM-DD owner: source_level: [klinisk praxis, riktlinje, RCT, expertkonsensus] icd10: icd11: snomed_ct: ichi_common_interventions: # Target–Action–Means: typiska åtgärder (diagnostik + terapi) tags: [diagnos, ontologi, core-set, treat-to-target, DAG]

00_identitet_omfattning

- **definition_kort:** (1–3 meningar som fångar klinik + ev. vävnad + exklusion)
 - **synonymer/etiketter:** ...
 - **spektrum/varianter:** (fenotyper, endotyper, barn/sen debut, PSC-variant etc.)
 - **relationer:** diffdiagnoser, överlappssyndrom, *IBD-U*-liknande arbetsetiketter
 - **ontologi-lager:**
 - *syndrom* (kliniska tecken/symtom)
 - *vävnad* (patologi/bild)
 - *händelse & process* (akut event vs lång process)
 - *fenomenologi* (patientens funktion/upplevelse)
 - *epistemisk etikett* (inferens, kodning)
 - *mätning/representation* (skalar, biomarkörer)
 - **pragmatisk_disclaimer (valfritt):** vad vet vi/inte, varför etiketten hjälper beslut nu
-

01_population_riskbild

Koppla till patientens priors (c_ och p_). Beskriv när diagnosen är transportabel. - **applicability (ram):** - **c_frame:** AKM / VC / avd / op / IVA / prehosp - **c_arrival:** amb / remiss / gående / polis (social selektion) - **c_date:** veckodag / säsong / klockslag (kalendereffekter) - **c_location:** geografi / sjukhusprofil - **demografi: p_age, p_sex, p_preg - komorbiditeter (p_pmh):** KOL/DM/CCF/AF/CKD, syndrom/mutation/struktur - **funktion (p_adl/CFS):** mobilitet, hjälpmedel, nutrition, elimination, kognition - **familjehistoria (p_fh):** släktled, antal, ålder vid debut, styrka, sannolikhet - **exponeringar kroniska (p_exp_chr):** beteende (paketår, alkohol, aktivitet, kost), metabol bördiga (BMI, HT, DM), miljö (yrke, luft, buller, radon) - **triggers akuta 7–30 d (p_exp_acu):** kirurgi/trauma, immobilisering, flyg, dehydrering, infektion, LM-start, extrem ansträngning, livskris, resa, smitta - **läkemedelsrisk (p_meds_risk):** AK/ASA, QT-risk, steroider, OCP/HRT, kemo - **pretest_kategori:** låg / intermediär / hög (med ankärtal) - **transportabilitet/fairness:** biasrisker och åtkomst (språk, socioekonomi, kön, ålder)

Orthogonalisera p_fh vs p_exposure: Markera vad som är *ärftlig bakgrund* vs *delad miljö*. Notera confounders/moderatorer (t.ex. rökning ↔ UC-risk ↓ ; OCP ↔ VTE-risk ↑).

02_mekanismer (etiologi → patofysiologi → plats → tid)

- **etiologi:** idiopatisk / infektiös / autoimmun / ärftlig / toxisk / vaskulär / neoplastisk / mekanisk / metabol / iatrogen

- **patofysiologi / pathways:** (ex. Th1/Th2/Th17, fibros, trombos, ischemi, kanalopati, dysbios, neuroaxlar)
 - **anatomisk_plats (finding site):** organ/segment/kärl/nerv
 - **förlopp/tidsmönster:** akut / subakut / kronisk; skovvis / kroniskt aktiv; progress / recidiv
 - **orsak-verkan-attribut:** due to / causative agent / after (post-...)
 - **DAG (mini):** noder och pilar som du faktiskt behandlar/övervakar
 - **surrogat-noder:** *proximala* (nära orsak) vs *distala* (patientviktiga). Valideringsgrad och länk till behandlingsnytta.
-

03_klinik (symtom-status-funktion)

- **symtomkärna (PRO):** kort lista i patientens språk
 - **statuskärna:** de mest beslutspåverkande fynden (inkl. red flags)
 - **ICF_life-impact:** aktivitet/delaktighet; miljöhinder/resurser
 - **fenotyper/endotyper:** (ex. E1/E2/E3; seropositiv/seronegativ; "hot/cool" immunprofil)
 - **typiska banor:** akut scenario (AKM) vs polikliniskt scenario (VC)
-

04_diagnostik_gradering

- **MDD (minsta diagnostiska dataset) – checklista:**
 - **positiva kriterier:** ...
 - **negativa/uteslut:** ...
 - **upprepningskrav:** (ex. aPL ≥ 12 v; test-retest)
 - **säkerhetsminimum:** vad måste vara gjort innan riskfylld behandling?
 - **testmatris:**
 - **rule-out (sens/LR-):** ...
 - **rule-in (spec/LR+):** ...
 - **gråzon:** uppföljning, observation, ny datapunkt
 - **bild/endoskopi/funktion (ICHI):** vilka Target-Action-Means är standard?
 - **klassifikation/staging:** skalar och extent (ex. Montreal, NYHA, KDIGO, CURB-65)
 - **osäkerhet & omklass:** stop-rules för att byta etikett (ex. UC \leftrightarrow IBD-U/Crohn)
 - **diagnostic stewardship:** test som *inte* ska tas vid låg pretest; skademinimering
-

05_behandling_mål (treat-to-target)

- **målhierarki:**
- *patient* (PRO/life impact)
- *biologi* (biomarkörer)
- *bild/endoskopi/funktion*
- **interventionskarta (ICHI, tri-axial):**
- *farmakologi* (mekanism, ordning, kontraindikationer)
- *procedurer/operation* (Target-Action-Means + extensioner)
- *rehab/psykosocialt*
- **fenotypstyrt val:** vilka subgrupper svarar på vad? (ex. IHL \rightarrow anti-TNF/vedolizumab)
- **intensifiering/de-eskalering:** responströsklar, taper-regler, utsättningsvakter

- **monitorering**: vad/när/hur ofta; responskriterier; säkerhetslab
-

06_komplikationer_biverkningar

- **sjukdomskomplikationer**: akuta/kroniska; incidens; riskprediktorer
 - **behandlingsbiverkningar**: frekvens/allvar; riskminimering; vacc./profylax
 - **särfall**: graviditet; hög ålder; CKD/LEVER; immunsuppression; samsjuklighet
-

07_uppföljning_prognos

- **naturligt_förlopp**: utan vs med standardbehandling
 - **prognosmarkörer**: klinik/biologi/bild/komorbiditet
 - **riskmodeller**: länka kalkylatorer/scorer
 - **återfall & underhåll**: frekvens; prevention; långtidsmål
 - **ICF-återgång**: arbete/ADL/delaktighet
-

08_system_evidens_värde

- **evidens (GRADE)**: per huvudåtgärd – *certainty* + *strength*
 - **core outcomes (OMERACT)**: life impact; pathophysiologi; resurser; död
 - **vårdprogram & kvalitet**: lokala vårdprogram; mätetal; DRG/ersättning
 - **jämlikhet/etik/transportabilitet**: tillgång, bias, risk för överdiagnostik/överbehandling
-

09_lärandeartefakter_ankartal

- **ankartal**: prevalens, LR+/LR-, trösklar (T_treat, T_test)
 - **snabbkort/checklistor (A6)**: – kopia av MDD + akuta åtgärdsregler
 - **kommunikationsfraser**: (provisorisk säkerhet + plan; shared decision)
 - **pitfalls**: vanliga fel och hur de undviks
 - **källor & länkar**: riktlinjer, register, SBU/SoS, nyckelartiklar
-

Bilaga A – Fältdefinitioner för sökbarhet

- **YAML-fält** mappas till Spotlight/Obsidian-sök: `tags`, `icd10`,
`ichi_common_interventions` etc.
- **Nyckelord** i rubriker 00–09 för globala queries.

Bilaga B – Exempel på MDD-block (ifyllnadsbar mall)

- [] Positiva kriterier: ...
- [] Uteslut infektion/annan orsak: ...
- [] Bild/endo/funktion: ...
- [] Histologi/lab: ...
- [] Säkerhetsminimum före behandling: ...

Bilaga C – Surrogatklassning (proximalt ↔ distalt)

- **P0 (ultra-proximalt):** nära mekanism; svag transportabilitet; kräver stark länk till patientutfall
- **P1 (lagom-proximalt):** etablerad koppling → styr behandlingsval
- **P2 (distalt):** PRO/ICF; patientviktiga utfall (mål)

Bilaga D – ICHI-snabbguide

- **Target–Action–Means** för diagnostik/terapi + *extensions* (topologi, lateralisering). Dokumentera åtgärder som du faktiskt gör.

Bilaga E – KI/IST-koppling (bedömningsdomäner)

- **Anamnes** (öppen fråga, struktur, riskfaktorer)
- **Status** (systematisk teknik, red flags)
- **Kliniskt resonemang** (akut/allvarligt/vanligt; prioritera; plan)
- **Bedömning & åtgärd** (MDD, säkerhet, uppföljning)
- **Patientkommunikation** (förklara + sammanfatta + delaktighet)

Arbetsflöde: Sätt etiketten när MDD uppfyllt **och** den ändrar beslut (behandling/ uppföljning). Håll etiketten provisorisk med tydliga **stop-rules** och **uppdateringsplan** (DAG-tänk).